

PANORAMA VAN WERKZAAMHEDEN VAN DE B.V.D. (2e halfjaar 1962).

Centra subversie.

De werkzaamheden van de Afdeling B. hebben de volgende wetenschap opgeleverd:

Rechtsextremisme. Feitelijk - zij het niet formeel - hield de "Hinag" op te bestaan. Daar staat tegenover dat een groepje oud-politieke delinquenten onder leiding van het "Hinag"-werk wil voortzetten.

De onder de aandacht gekomen organisatie "Jong Europa", die in verschillende Westeuropese landen vertakkingen heeft, bleef na het verspreiden van enkele pamfletten en van het eveneens "Jong Europa" geheten orgaan, verder passief.

De groeiende invloed van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP), de gesinvalleerde contacten van PSP-gemeenteraadsleden met CPN-raadsfracties en de daaruit voortvloeiende mogelijkheid tot beïnvloeding van de PSP door de CPN, leidden, mede met de van de zijde der S.U.- en Tsjechische ambassades gebleken belangstelling, tot het besluit de observatie van de PSP te intensiveren.

Met Comité 1962 voor de Vrede bleef ageren tegen de kernbewapening. In verband met zijn neutrale instelling wees het comité een door het communistische Volkelcomité gedaan verzoek, beider activiteiten zo mogelijk te combineren, van de hand.

De Communistische Partij Nederland, die reeds eerder in het jaar zocht naar mogelijkheden tot samenwerking met andere partijen, vond haars insiens in het door de Partij van de Arbeid in september j.l. gepubliceerde rapport "In Dienst van de Vrede" een krachtige stimulans, in het bijzonder in het "Minderheidsrapport". De Groot die, om zich van veel arbeid te verlossen, zijn functie van algemeen secretaris had gewijzigd in die van voorzitter der partij, heeft gedurende zijn langdurig verblijf in de S.U. (van 25/9 tot 8/11 1962) de gehele eenheidspolitiek van de CPN besproken met de Russische leiders.

Nadat nog een tweetal topfunctionarissen der CPN zich naar Moskou had begeven om aan deze besprekingen deel te nemen, werd in de "Prawda" van 4.11.1962 een communiqué gepubliceerd, waarin werd vermeld dat de CPSU de CPN zou steunen in haar strijd voor neutraliteit van Nederland, in haar streven naar eenheid van handelen van communisten en socialisten en verder alle vooruitstrevende krachten in Nederland in de strijd voor het behoud van de vrede.

In de op 23.11.1962 gepubliceerde "Stellingen" voor de partijconferentie van 15/16.12.1962 gaf de CPN aan, hoe zij zich - mede met het oog op de in 1963 te houden verkiezingen - de politiek van eenheid en samenwerking van CPN, PvdA en PSP voorstelde. Op deze bijeenkomst werd de per 1.9.1962 ingevoerde voorlopige wijziging in de partijleiding bekrachtigd.

In het conflict Sowjet Unie-China staat de partij thans aan de Russische zijde.

De invloed van de communistische vakbeweging (Centrum van Eenheid en Klassenstrijd) was merkbaar in verkiezingen bij sommige grote metaalbedrijven. Het zeer geringe aantal wilde stakingen gaf de communisten geen aangrijpingspunten voor agitatie. Contacten met de vakbeweging achter het IJzeren Gordijn hadden vooral door somervacantiereizen plaats. Een Centrum-bestuurder bezocht de conferentie over de EEG, die het Wereldvakverbond in december '62 te Leipzig hield.

De Vereniging "Verenigd Verzet" heeft, middels een door haar opgericht camouflaged Comité, enig succes met de actie tegen de legering van Westduitse militairen in Budel. Tijdens het 4e congres van de Fédération Internationale des Résistants in Warschau werden enkele communistische, Nederlandse oud-verzetstrijders in het bestuur van de internationale organisatie gekozen. Zij namen de plaats in van een vroegere, niet-communistische gedelegeerde.

In de "actie-Budel" werkt de vereniging samen met de Nederlandse Vredesraad, die echter na de reorganisatie in januari 1962 snel verswakte en slechts weinig van zich liet horen. Een zestal leden van de Raad nam deel aan het Wereldvredecongres in Moskou in juli 1962.

Op het vlak van de internationale propaganda reerden zich de communistische jeugdorganisaties door het zenden van een vrij grote groep jongeren naar het Wereldjeugdfestival in Helsinki in augustus van dit jaar. In Nederland voerden zij actie voor de vrijlating van de militair , die geweigerd had als soldaat naar Nieuw-Guinea te vertrekken.

Voor hun actie tegen de opslag van atoomwapens op Nederlands grondgebied zoeken deze organisaties samenwerking met het pacifistische Comité 1963 voor de Vrede. Op het decembercongres van het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond werd dit bekend gemaakt.

Diversen.

Op 1.9.1962 werd het hoofd van de afdeling overgeplaatst. Nadien volgde een reorganisatie bestaande uit de samenvoeging van de tot dan toe gescheiden gehouden afdelingen, respectievelijk belast met acquisitie/operatie en verwerking. Het hoofd van de eerstvermelde afdeling werd belast met de leiding van de nieuwe afdeling. De sinds jaren bestaande nauwe samenwerking tussen beide (oude) afdelingen, was mede oorzaak dat de integratie vlot kon verlopen.

Voor de NATO werden de gebruikelijke rapporten gemaakt.

Met het Bundesamt für Verfassungsschutz werd nauw samengewerkt in een onderzoek naar subversieve contacten van West- en Oostduitse koeriers, e.m. in Nederland plaats vindend omdat dit soort ontmoetingen in Duitsland door de communisten te gevaarlijk wordt geacht.

Ook in deze verslagperiode traden enkele personeelsleden op als docenten voor de cursussen van de afdeling Opleiding. Als uitvloeisel van het bezoek aan de Nederlandse Antillen door het voormalige afdelingshoofd werden de beide in opleiding zijnde Antilliaanse ambtenaren tijdelijk in de afdeling te werk gesteld, om bekend te raken met respectievelijk operatief werk en verwerking.

Het voorbereidende werk voor een eventuele uitzonderingstoestand werd voortgezet. De overzichten van alle CPN-districten en van de communistische mantelorganisaties werden geheel bijgewerkt, evenals de operatie "Diepvries". Het overleg met het bureau van de Territoriaal Bevelhebber Nederland werd normaal voortgezet. De "verjaringslijst" kreeg zijn periodieke hersiening.

De in de eerste helft van 1962 nieuw aangenomen jonge ambtenaren voltooiden hun stage in de afdeling. Twee hunner werden definitief aan de afdeling toegevoegd.

Contra-spiionage.

De werkzaamheden van de Afdeling C. hebben - al dan niet in combinatie met die van andere instanties - onder meer de volgende wetenschap opgeleverd:

Sowjet Unie.

Vertegenwoordiging hier te lande: In de verslagperiode werden enige hogere functionarissen vervangen o.a. de Ambassadeeraad, die sedert de uitwijzing van Ambassadeur Ponomarenko in oktober 1961 als Chargé d'affaires optrad. Het personeel der Militaire Missie werd vrijwel in zijn geheel vervangen. Tot dusver werden geen aanwijzingen verkregen, dat bij bovengenoemde mutaties werd afgevoerd van het gebruikelijke aflensingsschema.

Tijdens het Cuba-incident werden van de Sowjetrussische Ambassade geen bijzondere reacties waargenomen. De indruk werd verkregen, dat Moskou de vertegenwoordiging hier te lande volkomen in onwetendheid had gelaten omtrent de gedragslijn, die zou worden gevolgd.

Politieke betrekkingen: Het reeds eerder gemelde contact tussen de Sowjetrussische Ambassade en de PSP werd ook in deze verslagperiode voortgezet. Eind december 1962 vond een ontmoeting plaats tussen de Chargé d'affaires en de voorzitter van de PSP.

Van Sowjetrussische zijde bestond veel belangstelling voor de verschillende Nederlandse vredesbewegingen en voor de hier te lande gevoerde acties tegen de atoombewapening. Het is te verwachten, dat gepoogd zal worden deze activiteiten dienstbaar te maken aan de Sowjetrussische propaganda. Dat bij dit streven ook de Russische Orthodoxe Kerk is ingeschakeld, kon o.m. worden afgeleid uit de deelneming van een delegatie deser Kerk aan een enlans hier te lande gehouden kerkelijke vredesconferentie.

Eveneens werd grote propagandistische waarde toegekend aan Russische deelneming aan Nederlandse manifestaties op het terrein van cultuur of sport. Gewezen wordt op het op-

treden van een Georgische dansgroep hier te lande en het deelnemen van een Russische équipe aan hippische evenementen in Nederland. Hetzelfde geldt in niet mindere mate voor de overkomst van allerlei wetenschappelijke delegaties uit de Sowjet Unie naar Nederland.

Economische betrekkingen: Van Sowjetrussische zijde werden de pogingen voortgezet een markt te scheppen voor Russische automobielen en landbouwwerktuigen. Tot dusver bleken deze pogingen niet succesvol, waarschijnlijk door het ontbreken van een behoorlijk service-apparaat.

Activiteit Sowjetrussische inlichtingendiensten: De reeds in het vorige overzicht gesignaleerde benaderingspogingen van in de Sowjet Unie voor familie- of zakenbezoek verblijvende Nederlanders werden eveneens onverminderd voortgezet.

In deze verslagperiode werden minder concrete aanwijzingen verkregen betreffende clandestiene activiteiten van de Sowjetrussische inlichtingendiensten in Nederland. Dit feit kan op zichzelf echter niet dienen als basis voor de veronderstelling, dat deze activiteiten hier te lande zouden afnemen. Het is nl. gebleken, dat van Sowjetrussische zijde de laatste tijd de uiterste voorzichtigheid en buitengewone waakzaamheid worden betracht bij het verzamelen van inlichtingen. In verband met de uiteraard beperkte mogelijkheden waarover de Dienst beschikt, is het geenszins ondenkbaar dat een deel der tegen ons land gerichte geheime Sowjetrussische inlichtingena activiteiten aan waarneming ontsnapt, b.v. doordat ontmoetingen in het buitenland werden gearrangeerd.

Als mogelijke oorzaken van de bovengesignaleerde onzichtigheid kunnen worden genoemd:

- a. beduchtheid voor compromitterende spionage-affaires (zoals o.a. recent in Engeland) die niet alleen een bijzonder schadelijk effect zouden hebben op het zogenaamde Sowjet-vredesoffensief, maar bovendien een snel herstel van de normale diplomatieke betrekkingen (het over en weer benoemen van Ambassadeurs) in de weg zouden staan;
- b. een te verwachten snelle en felle reactie van Nederlandse zijde in verband met de nog steeds in de Sowjet Unie op beschuldiging van spionage gevangen gehouden Nederlanders, en ;
- c. de in het verleden reeds plaats gehad hebbende prompte persona-non-grata-verklaringen.

Roemenië, Bulgarië, Joegoslavië: De activiteiten van de Roemeense en Joegoslavische vertegenwoordigingen en van de Roemeense en de Bulgaarse inlichtingendiensten hier te lande hebben geen merkbare veranderingen ondergaan.

De tewerkstelling van Joegoslavische arbeiders in Nederland, o.a. in het mijnbedrijf, heeft tot op heden evenmin een verhoogde activiteit van de Joegoslavische inlichtingendienst ten gevolge gehad. De veiligheidsaspecten, verbonden aan de vestiging hier te lande van deze groep

vreemdelingen, hebben de aandacht van de Dienst. Over het algemeen blijken de Joegoslavische arbeiders zeer ingenomen te zijn met de Nederlandse sociale voorzieningen.

Hongarije: Door een Hongaarse staatsuitgeverij werden aan Hongaarse vluchtelingen en emigranten in Nederland regelmatig weekbladen en zogenaamde culturele kalenderboeken toegezonden. In deze gedrukten wordt het openbare leven in het moederland zeer rooskleurig voorgesteld. Communistische propaganda wordt met opzet achterwege gelaten. Wel wordt de nadruk gelegd op de morele plicht van de uitgewekenen, naar Hongarije terug te keren.

Een gelijk gericht streven - de band met het moederland te versterken - ligt kennelijk ook ten grondslag aan de circulaire, die de Hongaarse Vertegenwoordiging hier te lande eind 1962 aan vluchtelingen en emigranten deed toekomen en waarin hun wordt toegezegd, dat zij ter Legatie een Hongaars paspoort kunnen verkrijgen met het recht naar Hongarije te reizen b.v. voor familiebezoek.

In Hongaarse kringen hier te lande is onrust ontstaan, doordat vele Hongaren, ook intellectuelen, geneigd blijken van dit aanbod gebruik te maken, zonder zich echter rekenschap te geven van de daaraan verbonden consequenties. Vrijwel alle personen behorende tot genoemde categorieën, zijn thans in het bezit van een vreemdelingen- of vluchtelingenpaspoort. Bij verkrijging van een Hongaars paspoort zou hun status hier te lande veranderen en zou de reden, waarom hun destijds verblijf in Nederland werd toegestaan, niet langer geldig geacht kunnen worden.

Er moet ernstig rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat de Hongaren, die van de bovenvermelde gelegenheid gebruik maken, de bijzondere aandacht van de Hongaarse inlichtingendiensten zullen hebben en dat enkelen van hen als agent gerecruteerd zullen worden.

Polen: In de activiteiten van de Poolse Vertegenwoordiging hier te lande werden geen veranderingen geconstateerd.

Er zijn aanwijzingen, dat de in het vorige verslag vermelde afgescheiden groep van de Poolse Boeren Partij, haar pogingen om hier te lande tot een eigen - op Warschau georiënteerde - organisatie te komen, nog niet heeft opgegeven. In het buitenland (U.S.A., Engeland, België) werden wel zelfstandige organisaties van deze afgescheidenen opgericht.

Veel aandacht werd in verslagperiode besteed aan Poolse vrouwen, die sedert 1953 met Nederlanders in het huwelijk zijn getreden. Gebleken is nl. dat een aantal van deze vrouwen reeds vóór hun huwelijk gerecruteerd werd door Poolse inlichtingendiensten. Zijdens de Dienst wordt getracht thans vast te stellen, of - en zo ja, in hoeverre en op welke wijze - deze vrouwen thans nog voor deze Poolse diensten werkzaam zijn.

Tenslotte kan nog vermeld worden, dat - naar recent gebleken is - de K.L.M.-vertegenwoordiging in Polen de speciale belangstelling had van de aldaar opererende inlichtingendiensten.

Tsjeche-Slowakije: Uit bezuinigingsoverwegingen werd het personeel van de Tsjechische Vertegenwoordiging in Nederland met twee medewerkers verminderd. Om dezelfde reden is de verschijning van het door de Vertegenwoordiging uitgegeven Informatie-Bulletin van éénmaal per maand teruggebracht tot éénmaal per twee maanden.

Concrete aanwijzingen voor het bestaan van geheime inlichtingenactiviteit konden niet worden verkregen.

Waarschijnlijk mede ten behoeve van de politieke berichtgeving aan Praag werden contacten onderhouden met de CPN en enige voor "de vrede" ijverende Nederlanders. Er zijn aanwijzingen dat de Tsjechen er naar streven de kring van hun relaties uit te breiden in de richting van hen, die meer geheime informatie zouden kunnen verstrekken.

Op cultureel terrein vonden enige manifestaties plaats terwijl de culturele propaganda door middel van de vereniging "Nederland-Tsjeche-Slowakije" werd voortgezet.

Op handelsgebied werd, voor zover kon worden nagegaan, intensief gestreefd naar een handelsaccord van lange duur met Nederland (Benelux), waarbij werd getracht te ontkomen aan de Nederlandse eis, in dit accord een compensatieregeling voor de indertijd in Tsjeche-Slowakije genationaliseerde Nederlandse eigendommen op te nemen.

Evenals dit voorheen het geval was, werd ook in deze verslagperiode door de Handelsafdeling van de Tsjechische Vertegenwoordiging grote aandacht besteed aan het verkrijgen van inlichtingen op wetenschappelijk- en technisch gebied uit de "open bronnen", die in Nederland op ruime schaal voorhanden zijn.

Oost-Duitsland: Van de Oostduitse handelsvertegenwoordiging in Amsterdam werden geen activiteiten op inlichtingengebied geconstateerd.

In de activiteiten van de Oostduitse inlichtingendiensten is geen verandering gekomen. Nederland blijkt nog onverminderd de belangstelling van deze diensten te hebben, zodat in een groot aantal gevallen tot het instellen van - dikwijls zeer uitgebreide - onderzoeken moest worden overgegaan.

Voor de Leipziger Messe (september 1962) bestond weer veel belangstelling van Nederlandse zijde; de belangstelling van de Oostduitse inlichtingendienst voor deze Nederlanders was navenant.

Het aantal Nederlanders, dat in Oost-Duitsland wonende familieleden bezoekt, was nog steeds aanzienlijk en de belangstelling van de Oostduitse inlichtingendiensten voor deze bezoekers bleef onverminderd.

Het aantal Oost Duitsers, dat voor familiebezoek naar Nederland kwam, vertoonde een dalende tendens. Daarentegen nam het bezoek van vertegenwoordigers der Oostduitse staatshandelskantoren aan Nederland een grotere omvang aan.

Twee dienstplichtige Nederlandse militairen zijn in verslagperiode naar Oost-Duitsland gedeserteerd. Zij werden ondergebracht in het opvang-centrum voor NAVO-deserteurs te Bautzen. Hun desertie werd van Oostduitse zijde voor propagandadoeleinden uitgebuit.

Een toenemend aantal Oostduitse vluchtelingen vestigde zich - na een korter of langer verblijf in de Bondsrepubliek - in Nederland. Gebleken is, dat zich daaronder personen bevonden, die vóór hun vlucht naar het Westen in verbinding stonden met een Oostduitse inlichtingendienst. De mogelijkheid bestaat uiteraard, dat zij "vluchtten" in opdracht, en waarschijnlijker is nog dat zij na hun vestiging hier te lande opnieuw werden benaderd en eventueel onder bedreiging met maatregelen tegen hun in Oost-Duitsland wonende verwanten tot verdere medewerking worden gedwongen.

Met het Ministerie van Justitie werd regelmatig overleg gepleegd over het verblijf en de vestiging van deze vreemdelingen in Nederland.

Rechtsextremisme: Het onderzoek naar de aanwezigheid van O.A.S.-aanhangers in Nederland heeft niet aangetoond, dat er op dit gebied in ons land veel activiteit wordt ontwikkeld. Enkele hier te lande verblijvende Franse activisten werden geïdentificeerd, terwijl de nodige aandacht werd besteed aan de personen, met wie zij contact bleken te hebben.

Diversen: De studie van mogelijkheden tot mechanisering van een deel der administratie en documentatie van de afdeling Contra-spionage is thans zever gevorderd, dat

- a. een voorlopig systeem ontwerpen is;
- b. in de naaste toekomst begonnen kan worden met een aantal experimenten.

Het aantal uitgebreide persoonsonderzoeken voor intern gebruik van de afdeling Contra-spionage bedroeg in de tweede helft van 1962: 225, terwijl 37 volgacties plaatsvonden.

Rood-China.

In verband met het vertrek van het hoofd van de Chinees/Indonesische sectie, werden de werkzaamheden van deze sectie ondergebracht in een nieuwe afdeling, die tevens werd belast met de bestudering van de politiek-extremistische en subversieve activiteiten van personen uit de zogenaamde "onderontwikkelde" landen.

De Chinese Volksrepubliek. Met reeds lang op handen zijnde vertrek van de Chinese Zaakgelastigde, de langdurige afwezigheid van een der belangrijkste functionarissen en de geboden suinigheid, renden de activiteiten van de Chinese legatie in de westelijke sfeer. Ook werd de indruk verkregen, dat hierdoor het werk onder de in Nederland verblijvende Indo-Chinese studenten afnam. Het werk onder de Overzee-Chinezen hier te lande ging echter onverminderd voort.

Hoewel China de handelsbetrekkingen met de vrije wereld wenst uit te breiden en enige technische missies ons land bezochten, schijnen politieke factoren het afsluiten van enkele belangrijke orders te belemmeren.

De verscherping van het Chinees-Russische conflict, welke zich aan het einde van de verlagperiode duidelijk aftekende, verhoogt het belang van een zorgvuldige bestudering van alle uit de beschikbare bronnen binnenkomende politieke gegevens.

Opvallend is de geringe waardering, die men op de Chinese legatie heeft voor de CPN.

Cuba. Tegenstellingen van niet-ideologische aard binnen de Cubaanse legatie, zijn er de oorzaak van, dat een aantal jonge diplomaten zullen worden overgeplaatst en de handelsafdeling werd losgemaakt van de kanselarij.

Het sociale verkeer tussen Cubaanse en Russische diplomaten werd de laatste tijd iets minder frequent; het contact met de Chinezelen lijkt toe te nemen.

Een beter inzicht werd verkregen in het contact tussen de Cubaanse Ambassade en de hier te lande verblijvende Zuid-Amerikaanse studenten.

Aandacht werd geschenken aan de relaties, die onderhouden worden met de CPN, de PSP en de Werkgroep Informatie Cuba.

Indonesië. Een onderzoek, dat volgde op een veiligheidsincident, bracht nauwe betrekkingen tussen de Indonesische Ambassades in Brussel en Bonn en enige in Nederland verblijvende Indonesiërs aan het licht.

Suriname. Bijzondere aandacht werd besteed aan de invloed van de "Partij van de Nationalistische Republiek", (leider), op de in Nederland woonachtige Surinamers.

Egypte. Relatief groot is het aantal Egyptenaren, verbonden - c.q. verbonden geweest - aan de Egyptische inlichtingendiensten, dat in Nederland verblijft als lid van de Ambassade, als student of zakenman, of dat Nederland bezoekt met een officiële opdracht.

Beveiliging.

Algemeen. Bij vier Ministeries is nog geen begin gemaakt met de invoering van het Beveiligingsvoorschrift-II 1961. Hiertoe behoort Buitenlandse Zaken, dat thans, mede naar aanleiding van het rapport- , bezig is een aantal beveiligingszaken uit te werken en de invoering van het nieuwe voorschrift in het eerste kwartaal 1963 ter hand zal nemen.

De regering van de Antillen werd tijdens de recente ambassadeconferentie in de Antillen door Buitenlandse Zaken gewezen op de wenselijkheid, dat ook daar een analoog beveiligingsvoorschrift wordt ingevoerd, welk advies gunstig is opgenomen.

De Directeur-Generaal der PTT verklaarde het Beveiligingsvoorschrift van kracht voor de PTT, waardoor de documentenbeveiliging bij deze dienst thans eindelijk op een goede basis komt te rusten. Dit gaf e.a. aanleiding tot een groot aantal antecedentenonderzoeken naar PTT-personeel dat bij de behandeling van gerubriceerde documenten is betrokken.

De invoering van het nieuwe voorschrift maakt het ook nodig, de "Algemene Beveiligingsbepalingen voor Regeringsopdrachten" (ABRO) te hersien, waarover thans contact met de Militaire veiligheidsdiensten bestaat.

De modelcirculaire van het Ministerie betreffende vacantiereizen van ambtenaren naar landen achter het IJzeren Gordijn heeft thans een uitwerking op praktisch alle Ministeries gekregen. Op Landbouw en Visserij werd besloten de circulaire niet bekend te maken; op Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen wordt nog overwogen, of deze ook aan de wetenschappelijke staven van de Universiteiten bekend moet worden gemaakt.

Enige ongerustheid in arbeiderskringen naar aanleiding van de toelating van Joegoslavische mijnwerkers kwam tot uitdrukking in een radiotoespraak van een CNV-bestuurder. Hierin werden enkele overwegingen genoemd die voordien reeds onder de aandacht van de Minister waren gebracht en door hem aan enkele ambtgenoten werden medegedeeld.

De aandacht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd gevestigd op de mogelijke onaangename consequenties van het handhaven van Professor Dr. als Neder-lands Gedelegeerde bij de European Space Research Organisation (ESRO).

In afwijking van de situatie bij ESRO blijkt er voor European Launchers Development Organisation (ELDO) in de conventie wél een beveiligingsnoodzaak te worden uitgesproken. Dit betekent, dat voor deze organisatie voor vreedzame doeleinden een beveiligingsovereenkomst moet worden uitgewerkt, die enige gelijkenis zal vertonen met die van Euratom. In verband hiermede werd bezoek ontvangen van het plaatsvervangend hoofd van de Australische Veiligheids Dienst, terwijl het hoofd van de afdeling een vergadering van beveiligingsexperts van de Lid-Staten bijwoonde. Een bruikbare voorlopige regeling kwam gereed.

Het maandelijks overleg met de Militaire veiligheidsdiensten vond normaal voortgang en beleefde in het begin van de verlagperiode zijn 100e vergadering.

Bezoek werd ontvangen van de Directeur van het Beveiligings Bureau Euratom met wie een vereenvoudigde naslag-procedure werd besproken, afgestemd op die, welke thans ook voor de EEG wordt toegepast. Een beslissing is nog niet genomen.

De in het najaar gehouden NAVO-oefening "Faller" vergde veel tijd van de afdeling, daar behalve de leider voor de B.V.D. nog drie medespelenden, die hun taak met zeer veel animo vervulden, tot de afdeling behoorden. De resultaten van deze oefening zijn van veel belang voor de afdeling.

dienst

Door ziekte, overplaatsing en ontslag was er een krapheid aan personeel, die in sommige opzichten in het werk tot uiting kwam.

Het hoofd van de afdeling woonde 66n vergadering van het Nato Security Committee bij, waarbij een nieuwe opzet voor een beveiligingscursus voor personen uit het bedrijfsleven en een uniforme regeling voor bezoekers aan Nato Production and Logistics Organisations de voornaamste punten waren.

Een begin werd gemaakt met het samenvatten van de resultaten van het werk van de afdeling bij de verschillende relaties en het uitkammen van de beveiligingsdossiers.

Gebieden van beveiliging. Het voor het jaar 1962 gemaakte inspectieprogramma met betrekking tot de stand van de NAVO-beveiliging werd beëindigd. Er zijn nog enkele op dit punt zwakke Ministeries, die het totaal van de doelmatigheid van deze beveiliging in Nederland nadelig beïnvloeden.

Met de Rijks Luchtvaart Dienst werd een betere regeling voor de beveiliging van NAVO-informatie bij de K.L.M. uitgewerkt; de beveiliging van de koerierszendingen met deze maatschappij blijft veel aandacht vragen. Het oordeel t.a.v. de betrouwbaarheid van deze koeriersverbinding is onveranderd sceptisch.

Uit een nader overleg van de Permanente Vertegenwoordigers bij de EEC is een vertrouwelijke regeling voortgekomen, op grond waarvan deze autoriteit thans enig inzicht wordt verschaft in de betrouwbaarheid van haar personeel. Van de ontworpen mogelijkheid om personeel op zeer kwetsbare plaatsen uitgebreider te laten antecederen is door de EEC nog geen gebruik gemaakt.

Overleg met Justitie leidde tot een uitbreiding van de bevoegdheid tot raadpleging van de Justitiële Documentatie voor verklaringen omtrent het gedrag of antecedenonderzoeken van internationale ambtenaren.

In verband met de overgang van het Shape Air Defense Technical Center naar de bondgenootschappelijke organisatie is overleg geopend omtrent de wijze waarop de beveiliging moet worden voortgezet.

In een brief aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft de Dienst er de aandacht op gevestigd, dat geen activiteit ter beveiliging van het Ultra Centrifuge project wordt ontleend en dat geen inzicht bestaat in de doelmatigheid van eventueel op verzoek van het RCN toegepaste beveiligingsmaatregelen.

De Vereniging van Exploitanten van Electriciteitsbedrijven in Nederland en de Vereniging van Exploitanten van Gasbedrijven hebben een brief aan hun leden doen uitgaan, met de richtlijnen voor de beveiliging en bewaking van electriciteits- en c.q. gasbedrijven, teneinde hen te informeren indien zij reeds thans bepaalde voorzieningen zouden willen treffen.

Beveiligingspraktijk. Ten behoeve van het Ministerie van Economische Zaken is wederom een aantal onderzoeken ingesteld naar bedrijven, die in aanmerking willen komen voor infrastructuur opdrachten of de zogenaamde NAVO-vóór-informatie. Voor één bedrijf, dat tevens opdrachten voor IJzeren Gordijn landen wilde uitvoeren, is pas toestemming gegeven tot het verkrijgen van vóór-informatie na een uitgebreid overleg met de directie en het Commissariaat Militaire Productie en een onderzoek bij het bedrijf of de verlangde gegevens naar behoren kunnen worden beveiligd.

Een inspectie bij een vóór-informatiebedrijf bracht een ernstig gemis aan beveiligingsmaatregelen in het gehele bedrijf aan het licht, waardoor het verlenen van gerubriceerde opdrachten voorlopig nog niet mogelijk zal zijn.

Samen met de Veiligheidsdienst van de Koninklijke Luchtmacht werd een inspectie bij de N.V. Fokker uitgevoerd,

waarvan het - gunstige - resultaat de verwachtingen heeft overtroffen. In een brief aan het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingen Dienst werd de aandacht gevestigd op het belang van een geregelde inspectie en is er op aangedrongen hiervoor een gekwalificeerde (hoofd)officier beschikbaar te stellen.

Op grond van door de Dienst verstrekte rapporten werden enkele personen ontslagen dan wel niet toegelaten tot gerubriceerde werkzaamheden. Bij Buitenlandse Zaken werd een hoofdamtenaar op grond van homoseksuele neigingen, die in een gesprek door de betrokkene werden toegegeven, ontslagen. Hieruit spreekt een toenemende zorg voor de personele beveiliging bij dit Ministerie, waarop reeds lang is aangedrongen.

Er kwam slechts een enkele klachtsaak binnen; die op bevredigende wijze kon worden afgewikkeld.

Inwendige Veiligheid. Een lijst van personen wier telefoonaansluiting onder bijzondere omstandigheden verbroken moet worden, werd opgesteld en aan de Dienst Bedrijfsveiligheid van de PTT ter hand gesteld voor verdere uitwerking.

Bij de Nutsbedrijven met de grootste concentraties van extremistisch ingesteld personeel, werden lijsten samengesteld van de werknemers, aan wie onder bijzondere omstandigheden geen toegang tot het bedrijf zal worden verleend.

Het eerste beveiligings- en bewakingsplan van een electriciteitsbedrijf, t.w. de PHEM, werd door de Commissie Bescherming Electriciteitsbedrijven aanvaard. Geheept wordt, dat dit goede voorbeeld thans door andere energiebedrijven zal worden gevolgd.

Het beveiligingsplan N.S. werd onder de aandacht van Verkeer en Waterstaat gebracht met het doel, de ministeriële goedkeuring te verkrijgen op dit plan, dat tot op heden slechts door de afdeling Inwendige Veiligheid was goedgekeurd.

De eerste gecombineerde plannen voor de bescherming, beveiliging en bewaking van enkele vitale bedrijven werden ontvangen van de Hoofdafdeling Economische Verdedigingsvoorbereiding van Economische Zaken. Door onvoldoende voorbereiding en samenwerking waren deze echter nog meer onvoldig van opzet, hetgeen resulteerde in overleg tussen de ambtelijke diensten op Economische Zaken, waarbij een betere koers werd uitgezet.

Een aantal onderzoeken werd verricht naar bedrijven die door Economische Zaken mogelijk als vitaal zullen worden beschouwd.

Visa en Emigratie. De daling van de emigratie-aanvragen bleef zich voortzetten; de aanvragen voor bezoekersvisa vertoonden een geringe stijging. Een enkel moeilijk geval kon door overleg vóóraf met de betrekken immigratiedienst tot een bevredigende oplossing gebracht worden. Overigens waren er geen klachten, noch van aanstaande emigranten, noch van immigratie-autoriteiten.

Voerlichting en Instructie. Een ambtenaar van de afdeling volgde een NAVO-voorfeursus over industriële beveiliging, samen met een vertegenwoordiger van Marine, Landmacht, Luchtmacht en EZ/GMP, waarover een rapport aan het Mate

Security Bureau werd toegezonden. Deze cursus werd gevolgd door een tweede, waaraan door de beveiligingsinspecteurs van de N.V. Hollandse Signaal Apparatenfabriek en de N.V. Fokker werd deelgenomen.

De behoefte aan en de aard van cursussen op het gebied der beveiliging werd - in overleg met de afdeling Opleiding en Voorlichting - onder de loupe genomen.

Opleiding en Voorlichting.

Voor de afdeling Opleiding en Voorlichting was het tweede halfjaar 1962 een met werkzaamheden zeer bezet semester.

Opleidingen. Reeds enige tijd bestond er wegens personeelsgebrek een achterstand in het geven van diverse gespecialiseerde opleidingen, hoofdzakelijk ten behoeve van personeel van de Koninklijke Marine en de Koninklijke Luchtmacht. Het mocht gelukken deze opleidingen zodanig te doen plaatsvinden, dat daarvoor de in ieder voor- en najaar gebruikelijke Inleidings- en Basiscursussen niet behoeften te vervallen.

In het tweede halfjaar werden de volgende in de desbetreffende Ministeriële Beschikking genoemde opleidingen gegeven:

1 Inleidingscursus,	duur	8	dagen,	met	12	deelnemers
1 Basiscursus,	"	38	"	,	"	24
1 Informatie/Observatiecursus,	"	33	"	,	"	10
1 Beveiligingscursus,	"	13	"	,	"	4
1 Informatiecursus,	"	13	"	,	"	5

Het gemiddelde ontwikkelingspeil van de deelnemers aan bovenstaande cursussen was beduidend hoger dan dat van hen die in de voorafgaande jaren cursussen bij de afdeling volgden. Het percentage der deelnemers aan wie een getuigschrift dan wel een Veiligheidsdienstdiploma kon worden uitgereikt was dan ook bijzonder hoog.

In het afgelopen halfjaar sloten met de gebruikelijke examens 15 personen een volledige opleiding voor het Veiligheidsdienstdiploma met goed gevolg af. Hierdoor steeg het aantal der uitgereikte diploma's van 733 tot 748.

De Commissie, belast met het toezicht op de examens, verbonden aan de opleidingen genoemd in het Reglement Opleiding en Examens Binnenlandse Veiligheidsdienst werd door de Minister opnieuw geformeerd, wegens verandering van werkzaamheden in de Dienst van één der leden. In de lijst van Gecommitteerden is geen wijziging gekomen.

In de afgelopen periode kwam de Commissie van Toezicht met de Examencommissie eenmaal bijeen ter bespreking van de resultaten behaald door de deelnemers aan het examen verbonden aan de Basiscursus. De bespreking van aangelegenheden betreffende de in dit semester gehouden Informatie/Observatiecursus vond plaats in 1963. Voor het overige werden de werkzaamheden verbonden aan de andere cursussen door de Voorzitter met de leden van de Commissie van Toezicht schriftelijk afgedaan.

Ook nu was de deelneming aan de door de afdeling verzorgde cursussen van personen niet behorende tot de B.V.D. relatief zeer groot.

Als gevolg van de in het vorig halfjaar genomen beslissing de opleidingen meer af te stemmen op de behoeften welke de praktijk van het inlichtingen- en veiligheidswerk aan de B.V.D. en zijn verbindingen stelt, traden meer dan voorheen, vooral in de Basiscursus en de gecombineerde Informatie/Observatiecursus, zogenaamde gastdocenten op, d.w.z. gespecialiseerde personeelsleden van de verschillende afdelingen van de Dienst.

Ter verdieping van het inzicht van de deelnemers aan de Basiscursus inzake vraagstukken verbonden aan de koude oorlog, werd voor de eerste maal gebruik gemaakt van de diensten van een officier van de Koninklijke Luchtmacht. In een voortreffelijke lezing gaf hij een duidelijke uiteenzetting over de strategisch-militaire benadering van het vraagstuk der nucleaire bewapening.

In de Basiscursus werd bij wijze van proef driemaal per week een zogenaamde "middagbespreking" gehouden. De cursisten werden bij toerbeurt uitgenodigd hun mening over een bepaald actueel gebeuren of het verband hiervan met een behandeld gedeelte van de cursusstof ter discussie naar voren te brengen. Vrijwel iedere cursist is bij deze middagbespreking actief betrokken geweest. Het enthousiasme hiervoor was groot. Het ligt dan ook in het voornemen deze besprekingen als vast programmapunt, althans voor wat de Basiscursus betreft, in te voeren. Overigens heeft de nieuwe opzet van de Basiscursus, waarvoor verwezen moge worden naar het vorig halfjaarlijks overzicht, aan de gestelde verwachtingen voldaan.

Voortgezet werden de cursussen Sociologie voor de tweede- en derdejaars deelnemers.

Aan 12 personen werd voor verschillende doeleinden een korte individuele of speciale cursus gegeven.

Ook in dit semester werd in toenemende mate medewerking verleend aan diverse opleidingsinstituten van de Krijgsmacht en de Politie. Zo werd voor het eerst voor de Hogere Krijgsschool een lezingencyclus verdeeld over 24 lessen verzorgd door de afdeling.

Voorlichting. Voor het personeel van een aantal gemeentelijke politiekorpsen en een district van de Rijkspolitie werd een lezing over hetzij het communisme in het algemeen dan wel over het Inlichtingen- en Veiligheidswerk in Nederland gehouden.

Niet onvermeld mag blijven dat thans in de programma's van nagenoeg elk opleidingsinstituut van Rijks- en Gemeentepolitie in den lande een plaats is ingeruimd voor een spreker behorende tot de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Ten behoeve van de politie werden inzake opleidingsvraagstukken enige adviezen verstrekt en omvangrijk instructiemateriaal ter beschikking gesteld van de Directeur van de nieuw opgerichte Recherche-School.

Met de belangrijkste verbindingen hadden wederom driemaandelijke bijeenkomsten bij de Dienst plaats (respectievelijk op 18 en 20 september en 18 december 1962). Op de eerste vergaderingen werd als onderwerp ter discussie gesteld: "Problemen rond het misdrijf van spionage", nadat dit door een hoofdamtenaar van de Dienst was ingeleid. Een aantal vragen over de Vreendingencontrole, meer speciaal in de hotels, werd de aanwezigen ter beantwoording aangeboden. Op de vergadering van 18 december, welke gezamenlijk was voor de beide groepen, werd door Dr.

- gesproken

! Deze

causerie met lichtbeelden, waarvoor een groter aantal medewerkers van de verbindingen alsook van de eigen Dienst was uitgenodigd, werd gehouden in de aula van het Hoofdbureau van Politie te 's-Gravenhage.

Wederom vond een bijeenkomst te Heelsum plaats en wel gedurende 26, 27 en 28 september 1962 in hotel Klein Zwitserland, aldaar. Deze driedaagse conferentie was georganiseerd voor toegevoegde officieren der Rijkspolitie (13), voorts enige Korpschefs van Gemeentepolitie (3) en Inspecteurs of Hoofdinspecteurs van Gemeentepolitie, die in hun Korps zijn belast met het dagelijkse toezicht op het inlichtingenwerk (18).

Als bijzondere gasten waren op de laatste dag van de conferentie aanwezig de Inspecteur-Generaal van het Korps Rijkspolitie en een vertegenwoordiger van de chef der afdeling Politie van de Directie Openbare Orde en Veiligheid. De belangstelling voor deze bijeenkomst was als gewoonlijk zeer bevredigend.

Ten behoeve van enkele officierenverenigingen in den lande werd een viertal lezingen over het communisme en de plaats van de B.V.D. in de Nederlandse samenleving gehouden.

In voorlichtende zin werden ook besprekingen gevoerd met vertegenwoordigers van enige maatschappelijke organisaties, o.a. studenten-studieverenigingen.

In het contact met de pers is onder meer medewerking verleend aan een aantal publicaties, gewijd aan het communisme hier te lande, verschenen in het dagblad Het Parool. Voorts is op verzoek van de redacties van een tweetal grote geïllustreerde weekbladen medewerking verleend, bij de voorbereiding van een serie artikelen over spionage-activiteiten en de taak van de B.V.D. in dese. Het overleg tusschen is nog gaande.

In de personeelsbezetting van de afdeling Opleiding en Voorlichting trad geen wijziging op. Rekening moest worden gehouden met het vertrek van een der decenten naar een werkkring buiten de Dienst met ingang van 1 januari 1963. Tot op heden is nog niet in de hierdoor ontstane vacature voorzien.

Enige belangrijke verbeteringen in de huisvesting van de afdeling vonden in dit afgelopen halfjaar plaats. Een uitbreiding van de werkruimten met één vertrek kon nog niet worden gerealiseerd, omdat het in dit gebouw aanwezige overtollige materiaal niet kon worden afgevoerd.

Vanwege de weersomstandigheden kon een in december geplande omvangrijke restauratie aan de achterzijde van het gebouw niet plaatsvinden.

Contacten Buitenland.

In de bestaande verbindingen met de overeenkomstige buitenlandse zusterdiensten deden zich gedurende verslagperiode geen wijzigingen voor. De hoeveelheid van de met deze diensten uitgewisselde berichten bleef in 1962 min of meer stationair; het aantal ontvangen berichten schommelt de laatste jaren om het getal 7000, dat der uitgaande bedraagt ongeveer 8000.

Het Hoofd van de Franse inlichtingendienst bracht in augustus een bezoek aan de Dienst, terwijl ook het nieuwe Hoofd van de Luxemburgse Veiligheidsdienst, die reeds vroeger Nederland had bezocht, in september de kennismaking kwam hernieuwen. De Chief Liaison Officer van de Australische Veiligheidsdienst, die in Londen is gevestigd, bracht in verband met zijn aanstaande terugkeer naar Australië een afscheidsbezoek, terwijl enige tijd later zijn opvolger zich kwam presenteren.

Het Hoofd van de Dienst nam het initiatief tot een nauwer contact tussen de drie Veiligheidsdiensten van de Benelux, met positieve response. Voorts tot overleg met de andere Beneluxdiensten en de Duitse Veiligheidsdienst over beveiliging van het EEG-apparaat, welk onderwerp binnenkort nader onder ogen zal worden gezien.

Het Hoofd van de Dienst bezocht voorts de Duitse inlichtingen- zowel als de Veiligheidsdienst, de Zwitserse en de Deense Veiligheidsdienst, laatstgenoemd bezoek naar aanleiding van een urgente aangelegenheid.

De uitwisseling van gegevens met de andere - hierboven niet vermelde - buitenlandse zusterdiensten geeft geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

Een verslag over de najaarsvergadering van het NAVO Special Committee werd reeds afzonderlijk ingediend.

Contacten Binnenland.

Het contact met de zogenaamde politieverbindingen was in de verslagperiode van aangename en vruchtbare aard. Het blijkt steeds meer, dat Politie en B.V.D. langzamerhand aan elkaar gewend zijn geraakt en begrip hebben gekregen voor elkanders taak. Dit sluit niet uit, dat aan beide zijden nog niet vervulde wensen bestaan. Voor zoveel deze aan de zijde der Politie niet door personeelstekort of gebrek aan capabele mensen onvervulbaar zijn, biedt het gunstig klimaat der onderlinge verhoudingen redelijk uitzicht op realisering dezer wensen.

Op instigatie van de Dienst heeft de Minister in een vergadering met Commissarissen der Koningin ter sprake gebracht de consequenties van het personeelstekort bij de Politie, namelijk dat het inlichtingenwerk wel eens in het gedrang dreigt te komen. Met name heeft de Minister erop gewezen, dat wanneer zulks in een bepaalde Gemeente te zeer het geval mocht worden, het Hoofd van de B.V.D. zich tersake met de Commissaris der Koningin in verbinding zal stellen. De dezerszijdse nota, die op dit punt betrekking had en de Minister was toegezonden, werd in het vorig PANORAMA gememoreerd.

De Minister heeft in deselbde vergadering met de Commissarissen der Koningin erop aangedrongen, dat aan het bij zijn circulaire d.d. 24 februari 1960, no. 39135, gedane verzoek in voorkomende gevallen de hand wordt gehouden. Dit verzoek houdt in om ter gelegenheid van de beëdiging van een Burgemeester die voor het eerst een Gemeente met Gemeentepolitie te besturen krijgt, en van een Korpschef van Politie die voor het eerst als zodanig optreedt, deze functionarissen met nadruk te wijzen op de aanwijzing van de Korpschef tot verbinding van de B.V.D., en op de medewerking en takt welke in dit verband van hen zullen worden gevergd.

Behalve de gebruikelijke bezoeken aan Korpschefs, districtscommandanten en aan het hoofd van de Grensveiligheidsdienst der Koninklijke Marechaussee, alsook besprekingen met lagere ambtenaren van de inlichtingendiensten, betrekking hebbende op het operationele werk, hadden voorts met de belangrijkste verbindingen wederom driemaandelijks bijeenkomsten bij de Dienst plaats, waarop onder het hoofdstuk Opleiding en Voorlichting reeds nader is ingegaan.

Het definitieve ontwerp van de richtlijnen voor het verstrekken van politieke gegevens door de Politie aan derden, genoemd in het vorig PANORAMA, werd aan de Minister van Binnenlandse Zaken aangeboden. De hoop moege worden uitgesproken, dat de beslissing van de Minister spoedig wordt bekendgemaakt, omdat de behoefte aan deze richtlijnen bij vele politieverbindingen dringend wordt gevoeld.

Over de op 26, 27 en 28 september in Heelsum gehouden conferentie met een aantal politieverbindingen werd reeds gerapporteerd.

Op 28 november werd deserzijds aan de politieverbindingen een brief toegezonden, waarin een beroep op hen werd gedaan om de bepalingen van het Beveiligingsvoorschrift in acht te willen nemen. Het was namelijk gebleken, dat de verzending van gerubriceerde correspondentie in verreweg de meeste gevallen in strijd met deze bepalingen plaatsvond.

Ook in de onderwepelijke veralagperiode werden wederom de nieuw-benoemde Korpschefs van Gemeentepolitie en districtscommandanten van de Rijkspolitie bezocht en voorbereid op hun verantwoordelijkheid en samenwerking met de B.V.D..

Met de Procureurs-Generaal, fgd. Directeuren van Politie, werd eveneens waar nodig contact onderhouden. Het Hoofd van de Dienst nam deel aan enige vergaderingen welke de Secretaris-Generaal van Justitie met deze functionarissen en met de Directeur-Generaal van Politie pleegt te houden.

Met een enkele Commissaris der Koningin werd contact opgenomen betreffende opgekomen kwesties.

Op 4 juli vond ten kantore van de Dienst een vergadering met de Commissie der Tweede Kamer voor de B.V.D. plaats, waarbij het Hoofd van de Dienst een exposé gaf van de taken.

Diversen.

In het PANORAMA van werkzaamheden van de B.V.D. betreffende het eerste halfjaar 1962 werd gerapporteerd, dat de Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer nog moest beslissen, welke aanbevelingen zouden worden verbonden aan de door de studiegroep geproduceerde nota inzake de mogelijkheid tot verbetering van de samenwerking tussen de Veiligheidsdiensten der drie Benelux-landen. Zich in het algemeen met de daarin vervatte conclusies verenigend, heeft de Commissie in verslagperiode de drie delegaties verzocht de aandacht van de betreffende nationale autoriteiten daarep te doen vestigen, hetgeen inmiddels heeft plaatsgevonden.

De kwestie zal opnieuw in de Commissie worden besproken zodra zich onregelmatigheden mochten voordoen.

In het kader van het agendapunt, dat betrekking heeft op de toekomstige werkzaamheden van de Commissie, heeft een studiecommissie het denkbeeld in beschouwing genomen om - eventueel in stappen - te komen tot een gemeenschappelijke Benelux-visadienst.

Dese studiecommissie is tot de conclusie gekomen, dat een Benelux-visadienst met slechts beperkte bevoegdheden meer nadelen dan voordelen zou opleveren en dat een zodanige dienst met uitgebreide bevoegdheden voor het ogenblik moeilijk te verwezenlijken valt.

Aan deze conclusie is het voorstel verbonden om voorshands zich te beperken tot het zoeken naar wegen om de onderlinge consultatie inzake af te geven visa te vereenvoudigen. Op dit terrein dient de Dienst waakzaam te zijn, omdat vereenvoudiging hier kan betekenen het verlies van waardevolle informatie.

De besprekingen omtrent dit punt duren nog voort.

Inzake het onderwerp: de wederinstelling van de personencontrole aan de Beneluxgrenzen in buitengewone omstandigheden zijn tot dusverre de standpunten van de Nederlandse en Luxemburgse delegaties enerzijds en die van de Belgische delegatie anderzijds nog weinig tot elkaar gekomen. De Belgische autoriteiten zijn van oordeel, dat na de wederinstelling van de grenscontrole aan de Beneluxbinnengrenzen ingeval van buitengewone omstandigheden niet volstaan kan worden met terugkeer tot de toestand zoals die was vóór het van kracht worden van de Overeenkomst van 11 april 1960, maar dat het dan noodzakelijk zal zijn in het intra Beneluxverkeer weer een paspoort en een visum in te stellen.

Een ander onderwerp is de verscherpte politiaire grensbewaking, welke in buitengewone omstandigheden door de Minister van Justitie kan worden ingesteld. Ook hier is coördinatie met door de beide andere partners op dit gebied te nemen maatregelen noodzakelijk.

Afdeling Personeelszaken.

Personeel. Wederom is de Dienst een toegewijde en ge-waardeerde kracht door de dood ontvallen.

Twee ambtenaren hebben de Dienst wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd verlaten.

Aan vier mannen en acht vrouwen werd ontslag verleend. Onder de mannen bevonden zich twee hoofdamttenaren en een der in 1960 aangetrokken jongere middelbaar opgeleide krachten. Laatstgenoemde gaf de voorkeur aan een qua salaris-niveau ongeveer gelijkwaardige functie in een particulier bedrijf. Van de vrouwen vertrokken er twee in verband met de verkrijging van een betrekking elders, de anderen wegens huwelijk, gezinsuitbreiding, het opvatten van een studie.

In dienst zijn getreden 8 mannen en 12 vrouwen, name-lijk 3 technisch assistenten, 1 onderzoekingsambtenaar, 2 uitwerkers, 6 vrouwelijke en 1 mannelijke administra-tieve kracht, 4 typistes, een aankomend vertaler Russisch, een personeelsbeoordelingsadviseur en een beveiligings-beampte. In verslagperiode werden tweemaal advertenties geplaatst voor lager vrouwelijk personeel. Als resultaat hiervan konden slechts twee krachten worden aangetrokken. Per 1 januari 1963 stonden nog 5 plaatsen voor lagere (vrouwelijke) krachten open, terwijl 4 vacatures op dit niveau werden verwacht.

De omstandigheid dat aan het aantrekken van krachten niet alleen een medisch onderzoek, met voor bepaalde func-ties een noodzakelijke inschakeling van een specialist, doch eveneens een psychologisch en een volledig antecedenten-onderzoek vooraf dienen te gaan, heeft op de werving uiter-aard een aanmerkelijk vertragende werking. Daarbij komt dat voor bepaalde functies qua capaciteiten capabel geachte kandidaten uit beveiligingsoverwegingen voor de Dienst niet acceptabel zijn. Om in 1962 tot de aantrekking van in totaal 37 personeelsleden te komen zijn rond 350 sollicitanten ontvangen, terwijl ruim 100 antecedentemonderzoeken en rond 80 psychologische onderzoeken zijn ingesteld.

Bevorderd werden 31 personeelsleden, te weten één hoofd-, 24 middelbare en 6 lagere ambtenaren, terwijl 20 personeelsleden een gratificatie op grond van bijzondere dienstprestaties ontvingen. Als blijk van waardering voor een gemeenschappelijke extra-inspanning is aan ieder lid van een groep bestaande uit lagere administratieve krachten een platen- of boekenbon naar keuze uitgereikt. Deze voor de Dienst nieuwe vorm van waardering is door de groep seer op prijs gesteld.

Van de 30 vervoersbeambten hebben 24 de premie voor het schadevrij rijden gedurende het eerste halfjaar 1962 ontvangen.

Disciplinaire maatregelen. Aan één ambtenaar werd de normale periodieke weddeverhoging onthouden wegens onvol-doende dienstijver. Aangezien met deze maatregel het beoogde effect niet werd bereikt, is betrokkene in de gelegenheid gesteld naar een andere functie uit te zien. Hij heeft in-middels een betrekking elders verkregen.

Personeelsbeoordeling. Taakonderzoek en taakbeschrj-ving in verschillende sectoren van de Dienst alsmede werk-

zaken verbonden aan de bij de Dienst op gang zijnde administratieve procedure-onderzoeken deden de personeelsbeoordeling in het gedrang komen. Door het aantrekken van een nieuwe medewerker bij de tot nu toe uit één man bestaande sectie personeelszorg is hierin sinds het einde van het jaar enige verbetering gekomen. De inwerking van laatstbedoelde medewerker zal echter nog geruime tijd vorderen, te meer omdat zijn toekomstige taak mede zal bestaan uit het opmaken van taakbeschrijvingen en het adviseren in organisatieproblemen.

Maatschappelijk werk. De in het verslag over het eerste halfjaar 1962 gesignaleerde toeneming van het aantal gevallen, waarin het personeel tot inschakeling van de hulp van de maatschappelijk werker overging, zette zich in de verslagperiode voort. De problemen lagen grotendeels in het privé-vlak en betroffen meestal moeilijkheden ontstaan door ziekte in het gezin, doch ook moeilijkheden tussen echtgenoten, met kinderen en met ouders. Voorts in menselijke verhoudingen in de werksfeer. Ook de huisvestingsmoeilijkheden bleken nog steeds niet tot het verleden te behoren. Ongeveer 35 personeelsleden wendden zich terzake om advies en bemiddeling tot de maatschappelijk werker. In de verslagperiode kon worden bereikt, dat aan 6 ambtenaren een woning werd verstrekt of wel definitief werd toegezegd.

Overleg. De Commissie van Overleg is eenmaal in een formele vergadering bijeengevoerd. In deze vergadering is de ambtenarendelegatie voorgelicht ten aanzien van de plannen met betrekking tot de in de Dienst door te voeren reorganisatie. Besproken en afgehandeld zijn de inmiddels opgerichte stichting Sociaal Fonds en de vorm waarin het personeel van de Dienst kan deelnemen aan de Rijks Ideeënbus. Bezwaren, liggende op het terrein van de beveiliging, hadden het insenden van ideeën te voren praktisch niet mogelijk gemaakt.

Informeel is tussen het hoofd personeelszaken en vertegenwoordigers uit de ambtenarendelegatie meermalen van gedachten gewisseld. Onderwerpen waren onder meer een regeling voor de vergoeding van extra-dienst verricht door de onderzoekingsambtenaren ingedeeld bij de sectie E XIII, een regeling voor de vergoeding van piket-diensten verricht door inspecteurs en onderzoekingsambtenaren, de consequenties van de verhoging van de salarissen van het Rijks- en Gemeentepolitiepersoneel welke blijkens circulaire van 3 september 1962 met terugwerkende kracht tot 1 januari 1962 zijn verhoogd, alsmede een verhoging van de ploegen-toeslag voor de beveiligingsbeambten in verband met de wijziging van de artikelen 22a en b van het B.B.R.A. 1948 met terugwerkende kracht tot 1 januari 1962. Deze besprekingen hebben inmiddels geleid tot de invoering van de rang van hoofdonderzoekingsambtenaar. Zoals in het verband over het eerste halfjaar 1962 reeds is vermeld, hadden de toen reeds plaats gehad hebbende en nog te verwachten verbeteringen in de honorering van het politiepersoneel hun weerslag gevonden bij de in de Dienst zijnde politie-ambtenaren, bij wie de

mogelijkheid van een verbetering van hun honorering was gaan leven. Met de invoering van de rang van hoofdonderzoekingsambtenaar is in beperkte mate aan de bestaande verlangens tegemoetgekomen. Teleurstellend werd geacht, dat van de ruim 100 onderzoekingsambtenaren slechts 15 een directe salarisverhoging ontvingen, namelijk 4 door bevordering tot de nieuwe rang van hoofdonderzoekingsambtenaar en 11 door bevordering tot onderzoekingsambtenaar A, terwijl de salarissen van de politie-ambtenaren over de gehele linie met terugwerkende kracht zijn verhoogd. Zeer gewaardeerd werd de snelle afhandeling van dit onderwerp, nadat de hersiening van de politieszalarissen haar beslag had gekregen.

De afhandeling van de verhoging van de ploegentoeslag is vertraagd, doordat bleek dat, om voor deze verhoging in aanmerking te komen, het rooster voor de zogenaamde drieploegendienst aan bepaalde voorwaarden dient te voldoen, welke voorwaarden niet in de ternake handelende circulaire van 23 mei 1962 waren vermeld. In verband met deze vertraging is in afwachting van de afdoening van deze aangelegenheid ultimo december 1962 aan de daarvoor in aanmerking komende beveiligingsbeambten tot een beperkt percentage een voorschot uitgekeerd op de met terugwerkende kracht tot 1 januari 1962 door te voeren verhoging van de ploegentoeslag.

Bureau Financiën en Inwendige Dienst.

Huisvesting. De gebouwen, waarin de Dienst sedert april 1957 is gehuisvest, zijn, wat de nuttige kantoorruimte betreft, van stonde af aan te klein geweest.

In de loop van de laatste jaren zijn verschillende buitendienstambtenaren, voor wie geen kantoorruimte beschikbaar was gesteld, overgeplaatst naar functies, waarvoor wel kantoorruimte moest worden uitgetrokken. Dit heeft ertoe geleid, dat de situatie ten aanzien van de beschikbare nuttige kantoorruimte thans bepaaldelijk zorgelijk is. Ter illustratie moge dienen, dat in verschillende vertrekken met een oppervlakte van 2½ x 5 meter 3 ambtenaren zijn ondergebracht. Het is duidelijk, dat dit het werk niet ten goede komt.

Mede teneinde dit probleem het hoofd te bieden wordt bezien, of de door archieven en kartotheken in beslag genomen ruimten zouden kunnen worden verkleind door andere opbergmethoden. Tersake kan worden verwezen naar hetgeen hieromtrent wordt gerapporteerd onder het hoofdstuk Algemene Documentatie.

De noodzakelijke investering kon uit de begroting worden gefinancierd.

Uitrusting. Het hoofdgebouw is voorzien van twee noodstroomaggregaten, welke de energievoorziening in het gebouw overnemen, zodra de normale electriciteitsvoorziening stagneert.

De apparatuur, welke door elektrische energie wordt aangedreven, is sedert 1957 echter nimmer uitgebreid, dat deze aggregaten onvoldoende capaciteit hebben om in geval

van nood aan deze gestegen behoefte tegemoet te komen.

In verband hiermede zal één der aggregaten door de Rijksgebouwendienst worden vervangen door een aggregaat met groter capaciteit.

Vervoer. De exploitatiekosten van het wagenpark bewegen zich na een daling in voorgaande jaren ten naaste bij op hetzelfde niveau als het vorige jaar.

Bij een vrijwel gelijkblijvend aantal kilometers bedroeg de km-kostprijs in 1958, 1959, 1960, 1961 en 1962 respectievelijk 11½, 10½, 9½, 8½ en 8½ cent.

In deze kostprijs is slechts rekening gehouden met de materiële uitgaven, welke ten laste van de eigen begroting kwamen, waarbij geen rekening is gehouden met afschrijving op de aanschaffingsuitgaven.

Premiespaarregeling Rijksambtenaren. Deze spaarregeling geniet groeiende belangstelling. De bankrekening, waarop de door het personeel gespaarde bedragen worden bijgeschreven, vertoonde op 31 december j.l. een saldo van f 150.600,50.

Over de ingelegde bedragen wordt nog steeds een rente van 3½% vergoed.

Algemene Documentatie.

Personeel. Zoals gewoonlijk hadden er onder het personeel de nodige mutaties plaats, niet zozeer doordat het de Dienst verliet, dan wel door overplaatsing naar andere afdelingen.

En drietal personeelsleden van deze afdeling volgde met succes de basiscursus bij de afdeling Opleiding en Voorlichting. Een van hen volgde bovendien nog een tweetal andere cursussen, waarmee hij het B.V.D.-diploma wist te verwerven.

Bijna alle sectiehoofden en verschillende groeps-
hoofden volgden de cursus "Doelmatig Werken", die vanwege het departement gegeven werd. Prettig was het te constateren dat het volgen van deze cursus direct praktisch nut afwierp; ook dat deze groep door de cursusleiding kennelijk gewaardeerd werd.

Werkzaamheden. Een tweetal medewerkers van andere afdelingen volgde een stage bij deze afdeling. Dit was eveneens het geval met twee politie-ambtenaren van de Nederlandse Antillen.

Bij het onzetten van het opbergstelsel in dozen naar het hangmappensysteem werd tegenslag ondervonden onder meer door een langzame aflevering van materiaal.

De kartotheek werd aan een sanering onderworpen. Met medewerking van de afdeling Beveiliging konden bijna 10.000 overtollige kaarten uit het systeem verwijderd worden.

Bovendien is nog in studie de mogelijkheid om het kaartenbestand op een minder ruimte innemende wijze te bergen, namelijk door roterende kaartenkasten.

Bij de afsluiting van het jaar 1962 kon geconstateerd worden, dat nog slechts 576 stukken bij de afdeling in bewerking waren, hetgeen fraai genoemd mag worden, aangezien dit aantal ultimo 1961 1630 bedroeg.

Gedurende verlagperiode werden 22.201 stukken geregistreerd tegen 20.268 tijdens het 2e semester van 1961. Ondanks pogingen om zo min mogelijk schrijfwerk te verrichten, bleef een stijgende tendens dus merkbaar.

In de kartotheek werden 231.743 naslagen verricht tegen 236.278 gedurende het 1e halfjaar 1962 en 222.809 gedurende het 2e halfjaar 1961.

De bibliotheek leende 1.139 boeken en tijdschriften uit en verstrekte 606 mondelinge inlichtingen. Deze cijfers luidden over het vorige semester van 1962 en het overeenkomstige semester van 1961 respectievelijk 1.105 en 437 en respectievelijk 1.114 en 537.

